

Liturgie bij het Magnificat – Zingen met Maria

Gemeente van onze Heere Jezus Christus,

Van harte welkom bij deze podcast voor de eerste zondag na Kerst. We staan stil bij het Magnificat, de lofzang van Maria. Ik wil jullie uitdagen om vandaag niet alleen naar deze podcast te luisteren, maar deze hele week intensief aan de slag te gaan met de lofzang van Maria. Dit werkboekje laat u kennismaken met de verschillende uitvoeringen en genres van Maria's lofzang. Ook ziet u daarin een aantal kunstwerken die op heel verschillende manieren Maria uitbeelden.

Ik daag jullie dus uit om zelf na te denken over wat de lofzang van Maria ook voor jullie vandaag betekent. Wat gaan we dus doen? Luister eerst naar de podcast. De tekst in de podcast wordt telkens afgewisseld met kleine stukjes van het Magnificat van Bach.

Daarna kunt u de afspeellijst beluisteren met de verschillende uitvoeringen. Lees daarbij de uitleg in het document met de achtergrondinformatie. Veel van de uitvoeringen zijn vrij lang, dus het is misschien handig om ze niet allemaal tegelijkertijd te luisteren. U kunt zo op deze manier meerdere dagen aan de slag met de lofzang van Maria. Het mooie van geloven is dat we dat niet alleen op zondagochtend doen, maar dat het door de hele week een rol speelt in ons leven. We hopen daarom dat deze manier u een concreet handvat geeft om deze week aan de slag te gaan en te blijven met Maria's lofzang.

Ik wens u een heel gezegende dienst.

Alles nog op een rijtje:

Luister eerst naar de podcast.

Luister daarna naar de afspeellijst met de verschillende versies van het Magnificat.

Kies dan één van de uitvoeringen die je het meest aanspreekt.

Lees van deze uitvoering de achtergrondinformatie.

Denk na over de vragen.

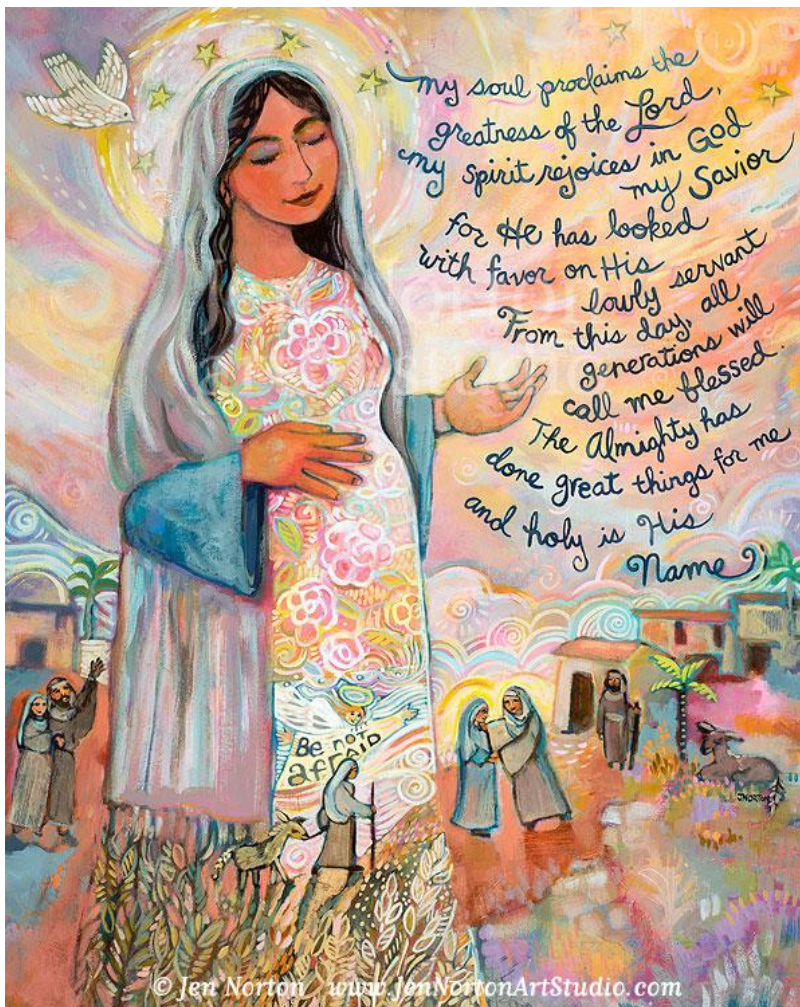

Zingen met Maria

Maria door Timur Indyah Poerwowidagdo

Lofzang van Maria volgens het evangelie van Lukas

46 'Met heel mijn hart roem ik de Heer,
47 met al mijn adem juich ik om God, mijn redder;
48 want Hij heeft omgezien naar zijn dienares in haar geringheid.
Voortaan prijzen alle generaties mij gelukkig,
49 want grote dingen heeft de Machtige met mij gedaan.
Heilig is zijn naam,
50 barmhartig is Hij, iedere generatie weer,
voor wie Hem eerbiedigen.
51 Hij heeft de kracht van zijn arm getoond,
wie zich verheven waanden, heeft Hij uiteengeslagen.
52 Machthebbers heeft Hij van hun troon gehaald,
gingen gaf Hij een hoge plaats.
53 Hongerigen overlaadde Hij met het beste,
rijken heeft Hij met lege handen weggestuurd.
54 Hij heeft het opgenomen voor Israël, zijn knecht,
indachtig de barmhartigheid die Hij,
55 zoals aan onze vaders toegezegd,
bewijzen wil aan Abraham en zijn nageslacht, voor eeuwig.'

Magnificat – Sela

Datum: 2013

Stijl: Hedendaags

Dichter: Anneke van Dijk-Quist

Luister hier: <https://www.youtube.com/watch?v=rN6HRrcDri8>

Met heel mijn ziel prijs ik de Heer,
met al mijn adem dank ik God.
Hij dacht aan mij, richtte mij op.
De mensen prijzen mij gelukkig.

Maak groot de Heer prijs hem, heilig is zijn naam.
Maak groot de Heer prijs hem, heilig is zijn naam.

Barmhartig is Hij altijd weer,
voor wie hem volgen en hem dienen.
Hij heeft getoond hoe sterk Hij is;
hoogmoedigen heeft Hij verslagen.

Voor machtigen is er geen plaats;
Hij heeft hen van hun troon gestoten.
De kleine mensen maakt Hij groot;
Hij zet ze op een voetstuk neer.

De rijke mensen stuurt Hij weg,
met lege handen naar hun huis terug.
De hongerigen geeft Hij veel;
Hij overlaadt hen met het beste.

Hij neemt het op voor Israël,
komt alles na wat Hij hen heeft beloofd.
Bewijst zo zijn barmhartigheid,
zijn trouw en liefde tot in eeuwigheid.

Achtergrond:

De dichter, Anneke van Dijk – Quist, vertelt over de tekst:

“De woorden van het Magnificat sprak Maria uit toen ze haar nicht Elisabeth ontmoette en zwanger was van Jezus. Het Magnificat is een vast deel uit de liturgie van de katholieke kerk. Het gebed wordt een canticum genoemd, een gezang waarvan de woorden rechtstreeks uit de bijbel komen. God kiest ‘het kleine’ uit. (...) Voor mij is dat de boodschap van kerst, God die kiest voor het zwakke, het kwetsbare en het verlorene. Op die manier toont Hij Zijn macht en grootheid aan ons en komt Hij tegelijkertijd ook heel dichtbij. Ik denk dat deze woorden niet voor niets zo vaak weer opnieuw door verschillende componisten op muziek zijn gezet. De versie die ik heel vaak heb gehoord in het avondgebed in de Domkerk van Utrecht, sprak mij aan. De tekst en klassieke melodie vond ik prachtig. Zo is het idee ontstaan om het lied voor Sela te schrijven. Ik vond het belangrijk dat ook iets van de eenvoud van Maria zou doorklinken in dit lied en de melodie is bewust ook een beetje ‘klassiek’ gebleven (...).”¹

¹ <https://www.sela.nl/nieuws/311/anneke-over-magnificat.html>

Lofzang van Maria – Oude Berijming

Datum: 18de eeuw

Stijl: Protestantse Reformatie

Dichter: Johannes Eusebius Voet (1706-1788)

Luister hier: <https://tinyurl.com/y9acjgyl>

Mijn ziel verheft Gods eer;
Mijn geest mag blij den Heer',
Mijn Zaligmaker noemen,
Die, in haar lagen staat,
Zijn dienstmaagd niet versmaadt,
Maar van Zijn gunst doet roemen.

Want ziet, om 's Heeren daan,
Zal elk geslacht voortaan
Alom mij zalig spreken;
Wijl God, na ramp en leed,
Mij grote dingen deed
Nu is Zijn macht gebleken.

Zijn goedheid klom ten top
Hij nam Zijn Isrel op,
Naar 't heil, Zijn knecht beschoren;
Gelijk Hij, ons ten troost,
Aan Abram en zijn kroost
Voor eeuwig had gezworen.

Achtergrond:

Deze versie van het Magnificat is het meest bekend in de orthodox-Protestantse kerken en wordt veel gezongen. Deze versie gaat terug op een bekende dichter van het Geneefse psalmboek: Johannes Eusebius Voet.

Over de typische reformatietheologie in deze berijming schrijft een dominee het volgende:

“Maarten Luther heeft in zijn beroemde verklaring van het Magnificat verklaard dat humilitas niet vertaald moet worden met ‘deemoed’ - een verdienstelijke deugd die God in haar gezien heeft op grond waarvan hij naar haar heeft omgezien - maar als ‘nietigheid. Later heeft hij dat weergegeven als ‘lage staat’. De waarde van een mens hangt voor God niet af van de wereldse status. Hij let alleen op het hart van een mens. Het hart van Maria is helemaal op God gericht, terwijl zij niet let op verdienste van haar kant. Daarom mogen alle geslachten haar gelukkig prijzen. Calvijn is bij zijn uitleg van de lofzang gegaan in het spoor dat Luther gewezen heeft.”²

² <https://www.preekwijzer.nl/artikelen/preekschets-lucas-1-48-49-tweede-advent/175399>

Magnificat – John Rutter

Datum: 1991

Stijl: koorstuk met Latino-invloeden en Middeleeuwse tekst

Componist: John Rutter

Luister hier:

https://www.youtube.com/watch?fbclid=IwAR1fOkSQk7frxTKtxUg4pU_8zm-jH8-4t1N6yt75RTgmwhdSi0ZEHutcmI&v=K9YRn0BVmWM&feature=youtu.be

Achtergrond

John Rutter componeerde deze nieuwe bewerking van het Magnificat met in het achterhoofd Latijns-Amerikaanse invloeden, aangezien de Maria-devotie in deze landen een lange en diepe betekenis heeft. Naast de tekst van Latijnse Magnificat gebruikt hij ook een anoniem 15de eeuws gedicht waarin Maria als een roos bezongen wordt.

Dit werk zit zeer vernuftig in elkaar en er is online veel uitleg over te vinden. De Wikipedia-pagina legt de structuur zeer mooi uit.³

Madonna of the Rose Bower, c. 1440–42. Wallraf-Richartz Museum, Cologne

³ [https://en.wikipedia.org/wiki/Magnificat_\(Rutter\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Magnificat_(Rutter))

Magnificat - Taizé

Datum: 1986

Stijl: Taizé

Componist: Jacques Berthier (1923-1994)

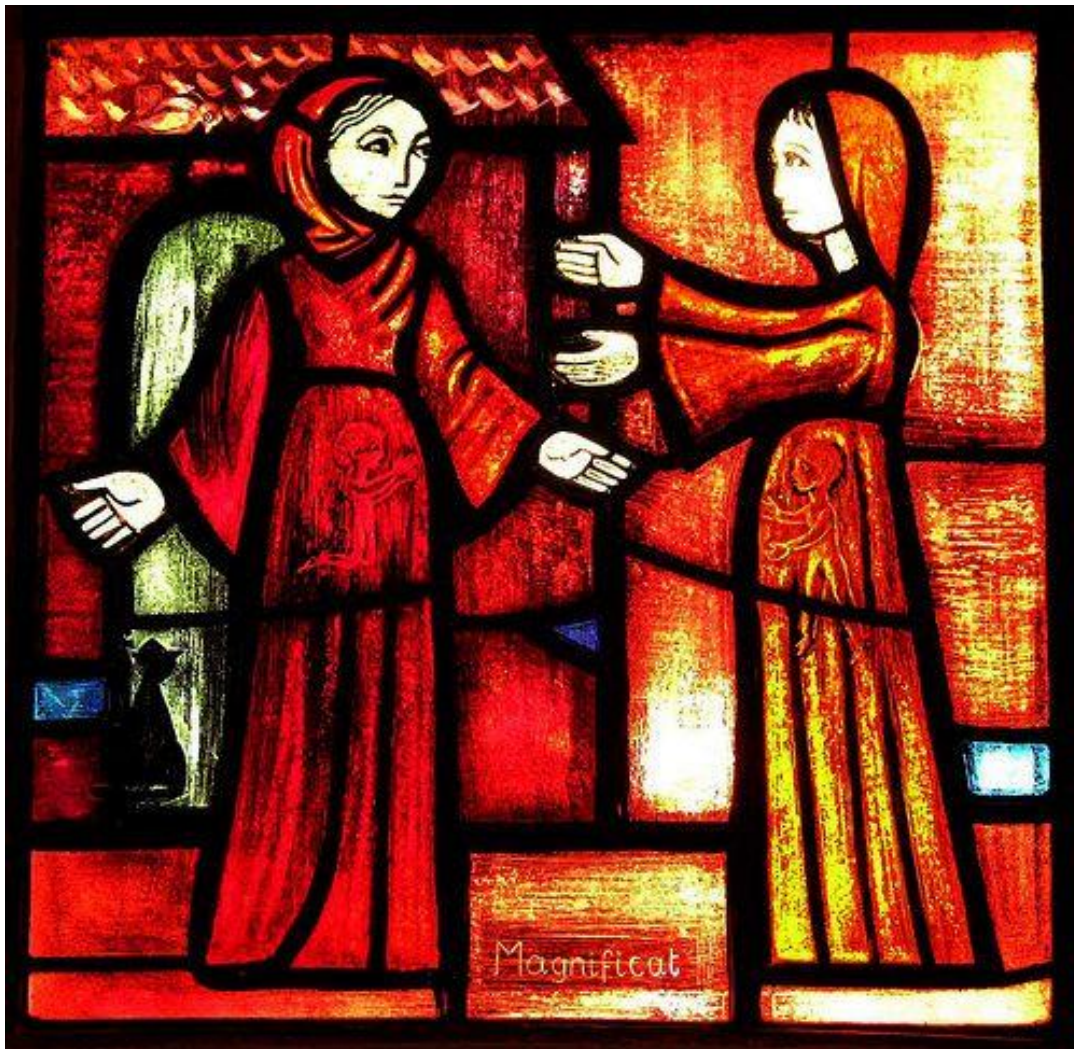
Luister hier:

<https://www.youtube.com/watch?v=X-6k6qTOMvE&fbclid=IwAR34bAiZ-TrqKRHou4ztgVtlzWfaTMsuwLvq27gt-VL-EYaYk7PzRV7Qd-E>

Achtergrond

Dit Taizé-lied werd geschreven door Jacques Berthier, de huisdichter van Taizé. Van zijn hand zijn ook andere bekende Taizé-liederen zoals "als alles duister is" en "Ubi Caritas."

De traditie van Taizé kenmerkt zich door eenvoudige teksten in het Latijn die vaak herhaald worden en daardoor zeer geschikt zijn om bij te mediteren.

Glasraam met het Magnificat in Taizé

Magnificat – Bach

Datum: Eerste keer uitgevoerd 1733

Stijl: klassiek

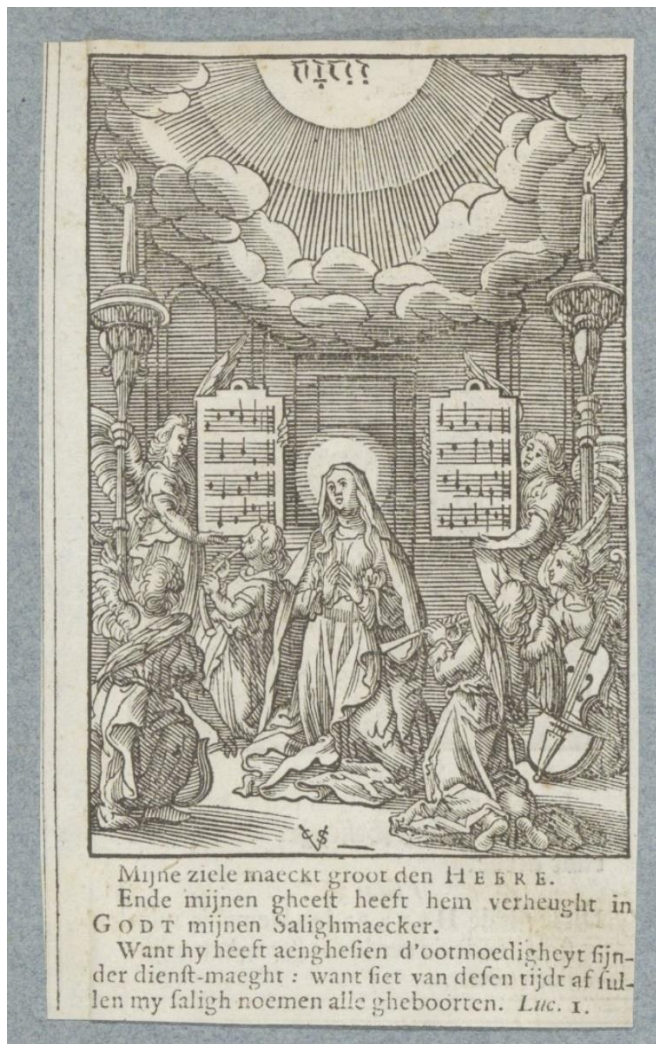
Componist: Bach

Achtergrond:

Bach was aangesteld als Thomaskantor in Leipzig en schreef voor de uitvoering van het Magnificat twee versies, waarvan de tweede nu nog altijd graag en veel geluisterd en opgevoerd wordt. Het was de gewoonte in de Lutherse kerk van die tijd om het Magnificat in het Duits te zingen op de gewone zondagen. Maar op de feestdagen en Mariale feesten werd het Magnificat uitgebreider opgevoerd.

U luistert hier naar de uitvoering van de Nederlandse Bachvereniging.

https://www.youtube.com/watch?v=EsUWG2axB3w&t=79s&fbclid=IwAR2_FsV2KYzW2DtTIQ6lvr6R5ivhKyBsgREijVBRqfaUYiRlyge8VysZDVE

Christoffel van Sichem, 1629

Canticle of the Turning

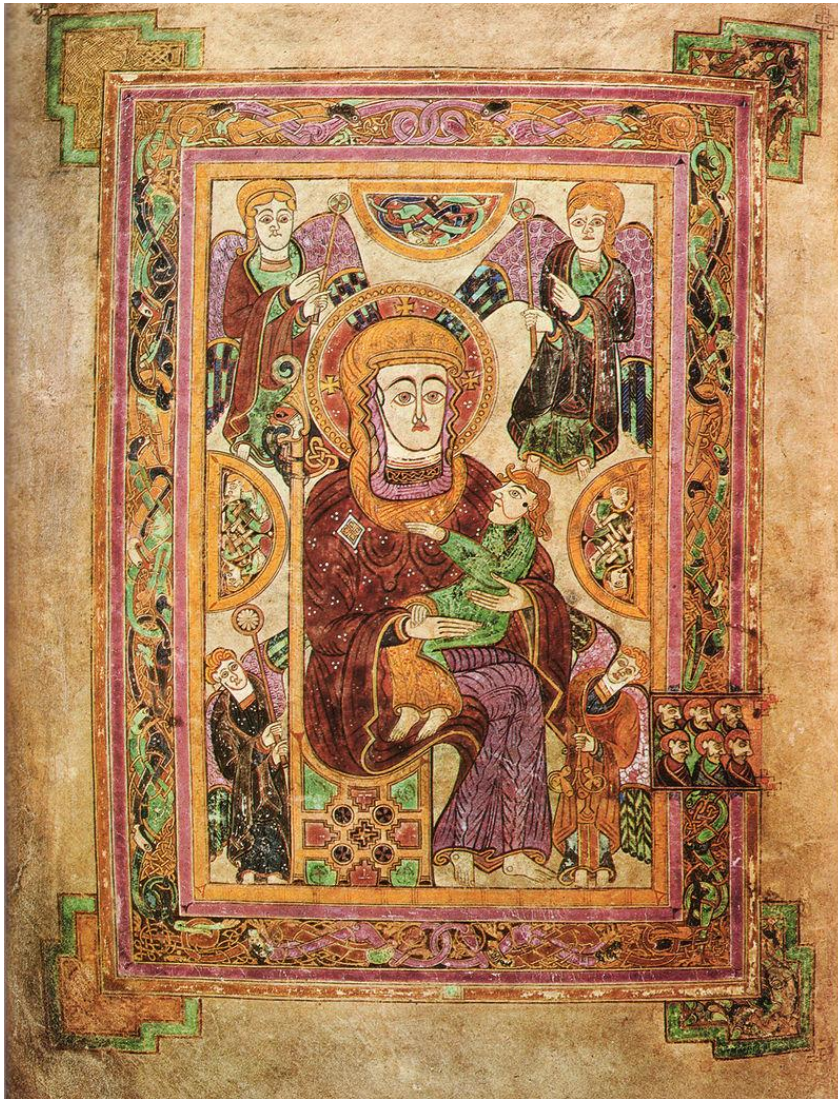
Datum: 1990

Stijl: Iers

Componist: Rory Cooney

Luister hier:

https://www.youtube.com/watch?fbclid=IwAR0LmHhAS830x_kM19XfWDX9HAHJmjuvhlcYtCV1G6q2mr6lpo94E-nsamQ&v=A90xZffk4fU&feature=youtu.be – Canticle of the Turning – Irish

Madonna met kind in de *Book of Kells*, circa 800

Overdenking

Maria is zó bekend dat we eigenlijk niet zo heel vaak nadenken over waar haar naam nu vandaan komt. Maar haar ouders hebben haar waarschijnlijk genoemd naar Mirjam, de zus van Mozes. Mirjam was een populaire naam omdat Mirjam het toonbeeld was van een dappere vrouw die dicht bij God leefde. Ze was de oudere zus van Mozes en hield de wacht bij Mozes toen hij verstopt werd in een rieten mandje. Zij was erbij toen Mozes door de dochter van de Farao gevonden werd en naar het hof van de Farao werd gebracht. Zij was ook degene die het volk van Israël leerde te zingen toen ze bevrijd waren uit Egypte. Mirjam zong haar eigen Magnificat: “Zing voor de Ene, want Hij is hoogverheven.”

Maria volgt dus in de voetsporen van haar naamgenoot. Zij zingt ook: “met heel mijn hart roem ik de Heer.” Ook Maria benadrukt dat de Heer alles omkeert. Want de Ene ziet om naar wie naar beneden gehaald is. De Ene haalt machthebbers van hun troon, en geeft geringen een hoge plaats. Want het is de God van Israël die altijd op zoek is naar recht. Die altijd opkomt voor de mensen die in het verdomhoekje zitten. En deze God heeft daadwerkelijk de kracht en de macht om er wat aan te doen. Mirjam zingt over de overwinning op Egypte: Paard en ruiters stortte Hij in de zee. Maria, haar naamgenoot, houdt het hier kleiner en persoonlijker, maar met een uitstraling naar de hele wereld. De Heer heeft naar háár omgezien, ook al was ze een onbeduidend meisje ergens in een uithoek van het Romeinse Rijk. Hij heeft háár gekozen om de Messias ter wereld te brengen. Daarom roemt ze met heel de hart de Heer en juicht ze met al haar adem om haar God, haar redder. Het is déze God die ze wil dienen. Grote dingen heeft de Machtige voor haar gedaan.

Magnificat dus! Latijn voor: grootmaken, verhogen. Zo is het lied van Maria aan haar naam gekomen. Zij zegent de Ene die haar redt. Omdat deze God altijd verrassende dingen doet. Want de geschiedenis behoort niet toe aan de machthebbers op aarde die denken dat ze alles naar hun hand kunnen zetten en de loop van de geschiedenis kunnen bepalen. Maria had zich makkelijk een speelbal van de geschiedenis en van de grote machtige mannen kunnen voelen. Ze leefde natuurlijk in een tijd van overheersing door de Romeinen. En de geboorte van haar kind zou bepaald worden door de grillen van deze heersers. Om te voldoen aan hun eisen moest ze hoogzwanger naar Bethlehem vertrekken. En na de geboorte zou haar kind in levensgevaar zijn omdat Herodes panikeerde bij het idee dat er een nieuwe koning geboren zou zijn. Ze moest met haar kind naar Egypte vluchten. Ik zag op social media al een treffende parodie op het geboorteverhaal langskomen. Ik las: “volkomen ongeloofwaardig verhaal, vluchten naar een ander land en daar asiel krijgen?” Vluchten voor wrede machthebbers is van alle tijden. Een veilig onthaal vinden is daarentegen lang niet van alle tijden. Als we denken aan Maria op de vlucht, dan denken we ook onwillekeurig aan alle moeders, maar ook vaders en alle kinderen die vastzitten op Moria in Griekenland. Verschrikkelijke berichten bereiken ons op het moment. Over de kou, het gebrek aan medische zorg, horrorverhalen over ratten die het op de kinderen hebben gemunt.

In die wereld hebben we des te harder het Magnificat nodig. Want het Magnificat heeft een scherp randje. Het is niet allemaal mooi en aardig en zoetsappig. Maria kiest partij voor de arme en de vernederde omdat God dat zelf ook doet. We horen dat ze zingt:

“God heeft de kracht van zijn arm getoond,
Wie zich verheven waanden, heeft Hij uiteengeslagen.”

God toont nog altijd de kracht van zijn arm. Want God is niet fundamenteel veranderd. Maria's lofzang is daarom nog net zo actueel als toen het gezongen werd. We staan op de drempel van een nieuw jaar en we verlangen ernaar om dit rampjaar achter ons te laten. Dit jaar heeft ons beelden

gegeven die nog lang op ons netvlies gebrand zullen staan: stervenden in Italiaanse ziekenhuizen, lange rijen doodskisten in New York, de ravage na de verwoestende explosie in Libanon, het brandende vluchtelingenkamp in Griekenland.

Kerst is dit jaar dan ook geen vrolijk en onbekommerd wegstaren geworden van de ellende, want we zaten en zitten er nog middenin. Gelukkig heeft onze eigen christelijke traditie ons heel wat meer te bieden dan zoetsappige gezelligheid rond het kerstkindje. Onze traditie geeft ons ook geen zachte, meegaande en altijd inschikkelijke moeder Gods, maar een uiterst vurige jonge vrouw die spreekt van de kracht van Gods verlossing. Machthebbers worden van hun troon gehaald, geringen geeft de Ene een nieuwe plek. Verlossing is mogelijk: dóór de Messias. De Messias wijst een andere en een nieuwe weg. Een weg die de grote omkering laat zien. Niet het brute machtsvertoon wint, maar de weg van de vrede. De redding is niet te vinden bij tirannen, dictators, en iedereen die het van dwang en geweld moet hebben. De redding is te vinden bij Immanuël, bij God-met-Ons, bij de God die mens werd. Zó redt God ons. Door Jezus Messias.

Maria gaat ons voor op die nieuwe weg. Zij houdt zich niet op de vlakte in haar lied, maar spreekt zich uit. Vól vertrouwen volgt ze de God die haar gezien heeft en haar redt. Zo gaan we met Maria ook het nieuwe jaar in.

Maria en Elizabeth, Brady Barth

Zelf aan de slag

Bij de Bijbeltekst

Lees de lofzang van Maria een keer rustig hardop voor.

Blijf even stil en laat de woorden tot je doordringen.

Wat spreekt je het meeste aan in de tekst? Waarom?

Lees de tekst nog een keer door.

Blijf nog even stil.

Sluit af met een gebed.

Bij de muziekstukken

Welke uitvoering van het Magnificat spreekt je het meeste aan?

Luister deze uitvoering nog een keer met de tekst erbij.

Sluit af met een gebed.

Maria door *Roger Goddard*

Zegen

De Heere zegene u met het geloofsvertrouwen van Maria,
Die bleef zingen van de trouw van de Heer,
De Heere zegene U met het inzicht van Maria,
Die precies kon onderscheiden hoe God in haar leven aan het werk was,
De Heere zegene U met de toewijding van Maria,
Die de woorden van de Heer in haar hart bewaarde.
Amen.